

Nationaløkonomisk Forening

afholdt Møde Tirsdagen d. 18. December 1876.

Professor **Falbe Hansen** holdt et Foredrag over Udviklingen af den danske Handel i de sidste 100 Aar. Da dette Foredrag kun gjengav i Korthed den af ham meddelte Fremstilling af disse Forhold i «Danmarks Statistik», og da den 1ste Halvdel af Foredraget vil findes i det alt udkomne 5te Hefte af «Danmarks Statistik» og det Øvrige vil indeholdes i 6te Hefte, som kan ventes at ville udkomme om kort Tid, saa skulle vi her nøjes med kun at gjengive Hovedtrækkene af Foredraget og henvise iøvrigt vore Læsere til «Danmarks Statistik».

Taleren fremhævede, at de sidste 100 Aars Handelshistorie falder i tre omtrent lige lange Afsnit. I det første Afsnit, fra 1770 til 1807 var der stærkt Opsving, i det andet Afsnit fra 1807 til 1840 kom vor Handel i det dybeste Forfald og i fuldstændig Afhængighed af Fremmede, i det 3dje Afsnit fra 1840 til Nutiden var der atter et kraftigt Opsving og et livligt Handelsrøre.

Aarsagerne til vor Handels Opsving i forrige Aarhundrede paavistes at være næsten udelukkende tilfældige gunstige Konjunkturer, og det var kun Mellemandelen og den store oversøiske Handel, der havde nogen Betydning; Landets egen Handel, dets Indførsel og Forbrug af fremmede Artikler og Udførselen af dets egen Produktions Overskud var kun ubetydelig, mange Gange mindre end nu. Grunden til at den daværende Om sætning var saa lille skyldtes nærmest Regeringens prohibitive Politik, der gjorde Danmark til et Industriland, der endog behøvede Tilførsel af flere vigtige Landbrugsartikler. Taleren

gjennemgik derefter i det Enkelte de forskellige Varesorter, angav Omfanget og Retningen af den Handel, der den Gang førtes med enhver af dem.

Forfaldsperioden begyndte 1807; Krigen, der standsede Skibsfarten, Englændernes Kaprerier, der foraarsagede os et Tab af 50 Millioner Kroner, Pengeforvirringen, den nye Retning i Handelsvejene og den forøgede Konkurrence efter Krigen, men fremfor Alt de for vort Agerbrug saa ulykkelige Aar fra 1810 til 1828 ødelagde fuldstændig Landet og Handelen. Det paavistes paa Grund af hvilke Aarsager og i hvilket Omfang de hanseatiske Grosserere efterhaanden erobrede næsten hele vor Handel, saa at den danske Handel for største Delen var sunken ned til den blotte Butiksforretning, og hvorledes efterhaanden de gamle Handelshuse, der havde baaret den tidligere Handelsudvikling, næsten alle gik bort.

I Fyrretyverne begynder den nye Ære at gry for vor Handel. Man begynder lidt efter lidt at optage direkte Forbindelser med oversøiske Lande. Konjunkturerne blev os gunstige. Som Mærkepunkter i Udviklingen nævntes Handelskrisen i 1847, de engelske Kornloves Ophævelse i 1849, den slesvigske Krig 1848—50, Handelskrisen 1857, Krigen 1864, Udviklingen af Dampskibsforbindelserne og Jernbanerne. Det vistes, hvorledes disse Forhold havde bidraget til at knække de Fremmedes Herredømme over vor Handel og hjulpet os til at erobre det sydlige Sverig som Kjøbenhavns Opland.

Foredraget sluttedes med en Paavisning af, hvor langt solidere og naturligere det Grundlag var, paa hvilket vor nuværende Handel hvilede, fremfor de Forhold, der havde fremkaldt den forbigaaende glimrende Handelsperiode i Slutningen af forrige og Begyndelsen af dette Aarhundrede.

Den Diskussion, der knyttede sig til Professor Falbe Hansens Foredrag, aabnedes af Etatsraad **Melchior** med en Tak til Indlederen.

Etatsraad **Melchior** ønskede derhos at fæste Opmærksomheden paa et Par Momenter, der burde nævnes, naar Talen var om den danske Handels Udvikling i de sidste hundrede Aar. De ulykkelige Aar, der begyndte med 1807, varede ikke

blot til 1837, men endnu længere, og Gud véd, hvor længe de kunde have varet, naar ikke noget Ydre var stødt til. Han tænkte her særligt paa Øresundstolden, og den Anledning, der var bleven givet til dens Ophævelse. Det var for en stor Del denne Told, der, fordi den gjorde det billigere for Jylland at forsyne sig fra Hamborg end fra Kjøbenhavn, havde gjort de jyske Kjøbmænd afhængige af Hamborg; ja ogsaa Kjøbenhavn udelukkedes ved den fra Verdenshandelen og blev derved i flere Retninger afhængig af Hamborgerne. Den havde i en meget betydelig Grad trykket Danmarks Handel. Efter Andragende fra Handelsstanden saa Regeringen sig foranlediget til at indføre «Remissionen», 25 pCts Eftergivelse i Tolden for den direkte Tilførsel, og Fritagelse for Øresundstolden for Varer paa Transit- og Kreditoplag til Gjenudførsel; og først fra Toldremissionens Tid begyndte Kjøbenhavn at udvide sine Kræfter i den oversøiske Handel. — Hvad Nutiden angik, var der et Moment, der mere end noget Andet havde bidraget til den kjøbenhavnske Handels Udvikling. Det var Dampskibsfarten, og igjennem den havde det forenede Dampskibsselskab virket meget for Udviklingen af Kjøbenhavns og Danmarks Handel.

Viceadmiral **Bille** havde ogsaa ved at høre Indlederens interessante Foredrag savnet enkelte Punkter. Han mindede saaledes om den overordenlig store Betydning, Fragtfarten paa Middelhavet havde haft ved Aarhundredets Begyndelse. Han maatte ogsaa gjøre opmærksom paa, at Englænderne tog de danske Skibe før Krigens Erklæring. Indlederen havde heller ikke omtalt det dansk-asiatiske Kompagni, der, trods sin Almagt i andre Retninger, dog selv var ude af Stand til at stille Noget op. Først Admiral Jens Seidelin bragte noget Liv i det.

Nationalbankdirektør, Etatsr. **Levy** fremhævede, at hvad der navnlig havde bidraget til at knytte den danske Handel længere end nødvendigt til Hamborg, var en Fejl i vort Penge- og Bankvæsen, den Rolle, Bankovexler spillede i den danske Nationalbanks Funderingssystem. Hamborgs Pengevæsen stod som det ubevægelige og urokkelige, og derfor havde man med Forkjærlighed kastet sit Blik paa Bankosystemet.

Naar man i Nationalbanken ikke kunde rejse Penge selv paa udmærket Sikkerhed, kunde man altid blive af med Vexler paa Hamborg. Derfor maatte de danske Kjøbmænd skaffe sig Kredit paa Hamborg, saa at de kunde trække paa en hamborgsk Kjøbmand. For at bevare Venskabet med Hamborg maatte man i højere Grad, end man maaske i og for sig ønskede, vedligeholde Forbindelsen med sin hamborgske Kommissionær, stadig beskæftige ham og skaffe ham Extrafortjenester. Bankokrediten i Hamborg var jo i Hænderne paa Kommissionærer, der tillige vare Varehandlere, og hos dem maatte de danske Kjøbmænd tage deres Varer. Nu vare Forholdene i saa Henseende ganske forandrede; nu kunde man hos en dansk Bankier eller Vexellerer faa den Kredit, man tidligere maatte søge i Hamborg. Først i 1849 indsaa man, at der var noget Andet, som var ligesaa godt som Bankovexler, nemlig Sterling, og nu fik Banken Lov til ogsaa at bruge Sterling til Fundering, Funderingsbestemmelser, der imidlertid senere alter blev forandrede. Ogsaa kom der et nyt Opsving i Forretningen, da Privatbanken i Begyndelsen af Tresserne begyndte at købe direkte af de danske Kjøbmænd Vexler paa Sverig og Norge, hvorimod man tidligere i dette Forhold altid havde forlangt Rembours paa Hamborg. Senere var det jo blevet almindelig gængse at købe Vexler paa Sverig og Norge; men af at man nu havde frigjort sig for Hamborgs Mellemkomst og af det Opsving, der skrev sig herfra, havde Privatbanken Æren.

Professor Scharling vilde protestere mod en enkelt Ytring i Indlederens Foredrag, der vel var forekommet mere i Forbigaaende, men dog bestemt pointeret. Det var den Ytring, at den ældre Nationaløkonomis Lære, at Kapital er opsparet Arbejde, ikke var holdbar. Naar Begrebet Kapital opfattedes paa den rette videnskabelige Maade, kunde der ingen Tvivl være om, at det var Arbejdet, der skabte Kapitalen. Konjunkturerne kunde skabe Formuer og Værdier; men Kapitalgjenstandene skabtes og kunde kun skabes ved Arbejde. Formuerne vare stegne, og Værdien af Kapitalgjenstandene vare nu, paa Grund af Konjunkturerne, langt større end tidligere; men betragtede man t. Ex. det ældre Kjøbenhavn, som det endnu staar den

Dag idag, repræsenterer det ganske vist en langt større Formuemasse end i Aarhundredets Begyndelse, men det var dog klart, at selve Kapitalgjenstandene langt fra havde forandret sig i en tilsvarende Grad.

Professor **Falbe Hansen** takkede for de oplysende Bidrag, der fra flere Sider var fremkommne, og bemærkede til Etatsraad Melchior, at han som det Aar, fra hvilket den nye Udvikling af Handelen begyndte, havde sat Aar 1847, og ikke 1837. Til Viceadmiral Bille bemærkede han, at naar han ikke havde omtalt den danske Fragtfart paa Middelhavet i forrige og Begyndelsen af dette Aarhundrede, da var Grunden den, at denne Fart da som nu nærmest dreves med norske Skibe. Til Professor Scharling bemærkede han, at han maatte fastholde, at det var urigtigt, naar den ældre Nationaløkonomi kaldte Kapitalen for opsparet Arbejde, thi Kapitalen var ikke selve den materielle Ting, men en Egenskab ved denne Ting, og denne Egenskab kunde komme tilstede paa mange andre Maader end som Resultat af Arbejde og Sparsommelighed. Iøvrigt var dette Spørgsmaal i denne Forbindelse temmelig ligegyldigt; thi det rokkede ikke ved det Faktum, at de faste Ejendomme for 50 Aar siden vare næsten værdiløse og hele Landet forarmet. Spørgsmaalet havde nærmest kun theoretisk Interesse.

Efter at Prof. **Scharling** havde repliceret, at Uenigheden mellem ham og den foregaaende Taler væsenlig kun refererede sig til en forskjellig Bestemmelse af Begrebet Kapital, — og efter en kort Bemærkning af Dr. **Wilkens**, sluttede **Dirigenten**, Statsrevisor Levy, Diskussionen med en Tak til Indlederen.

Til ny Medlemmer optoges

Fabrikant J. L. Ballin,

Grosserer, Konsul J. T. Hefte i Kristiania.

Justitsr., Administrator for Kreditkassen for Husejere
i Kbhvn., Holm.
